

ОТЧЕТ
ЗА НАУЧНОИЗСЛЕДОВАТЕЛСКАТА ДЕЙНОСТ
НА ИНСТИТУТ ПО ЕКСПЕРИМЕНТАЛНА МОРФОЛОГИЯ, ПАТОЛОГИЯ И
АНТРОПОЛОГИЯ С МУЗЕЙ (ИЕМПАМ – БАН) - 2013 г.

1. ПРОБЛЕМАТИКА НА ЗВЕНТО

1.1. Преглед на изпълнението на стратегическите и оперативните цели и оценка на постигнатите резултати в съответствие с мисията и приоритетите

Научноизследователската политика на ИЕМПАМ е свързана с утвърждаване на Института като уникално по тематика научно звено с комплексните си изследвания по проблеми на хуманната и ветеринарна медицина и с музейна дейност, които имат практическа полза за държавните институции и обществото и определено място в европейското научно пространство. Стратегическите и оперативни цели на ИЕМПАМ са в унисон с утвърдените от ОС на БАН през 2010 г. Мисия и Приоритети:

МИСИЯ: Провеждане на фундаментални и научно-приложни изследвания в областта на морфологията на микроскопско и макроскопско ниво (вкл. антропологията) и патологията (имунопатология, канцерогенеза и патология на паразитози), имащи съществена роля при решаване на важни здравни и демографски проблеми. Изучаване морфо-функционалните аспекти на клетъчната диференциация и патогенетичните механизми на различни актуални и социално-значими заболявания. Националният антропологичен музей е уникална научна и културна институция, в която се извършват и представят оригинални антропологични реконструкции и експонати, и се популяризират съвременните антропологични знания, с цел съхраняване националната памет и идентичност.

ПРИОРИТЕТИ:

- Разработване на методи и биомаркери за диагностика на дегенеративни, ракови, автоимунни заболявания и инфертилитет;
- Осъществяване на изследователска и експертна дейност, свързана с патогенеза, диагностика и характеризирание на актуални заболявания от заразно, незаразно и паразитно естество;

- Изучаване на процесите на акцелерация и децелерация; създаване на нормативни показатели за физическо развитие;
- Извършване на антропологична характеристика на населението на България и изясняване развитието на антропологичните типове по българските земи.

В изпълнение на целите, през 2013 г. резултатите от научноизследователската дейност на ИЕМПАМ са публикувани в **183** научни труда - **76** научни публикации в реферирани издания, в т. ч. **58** в списания с импакт фактор, **75** в нереперирани издания, **1** глава от книга, публикувана от международно издателство, **2** учебни помагала и **29** научно-популярни трудове. Качеството на научната продукция се доказва от високия брой цитати - **491** в утвърдени научни списания. С високата си научна продукция ИЕМПАМ се доказва като водещ институт в областта на морфологията и патологията с определено място в националното и международното научно пространство.

1.2. Връзка с политиките и програмите от приетите от ОС на БАН

„Стратегически направления и приоритети на БАН 2009-2013 г.”

Научната дейност на ИЕМПАМ е в тясна връзка със следните Политики и Програми от приетите от ОС на БАН „Стратегически направления и приоритети на БАН за периода 2009-2013 г.”:

Политика 1: Науката – основна двигателна сила за развитие на националната икономика и общество, базирани на знания.

Програма 1.5: Информационно, експертно и оперативно обслужване на българската държава и общество.

Програма 1.6: Качествено и конкурентоспособно обучение.

Политика 2: Научен потенциал и изследователска инфраструктура – част от Европейското изследователско пространство.

Програма 2.3: Качество на живота и интердисциплинарни изследвания на човека и живата природа.

Политика 3: Националната идентичност и културното разнообразие в Европа и света.

Програма 3.2: Историята на българските земи, България и българите.

1.3. Извършвани дейности във връзка с точка 1.2

В унисон с тематичното направление „Биомедицина и качество на живот”, научноизследователската дейност на ИЕМПАМ е организирана в следните направления:

Експериментална морфология и патология - изследват се патологичните и клинични аспекти на актуални заболявания от заразно, незаразно и паразитно естество. Разработват се диагностични методи и се идентифицират биомаркери за дегенеративни, ракови, автоимунни заболявания, инфекции и инфертилитет. В експериментални моделни системи се изучават влиянието на околната среда и начина на живот върху здравето на човека. Прилага се комплексен подход за изследване на биологичната активност и безопасността на химични и биологични продукти (Политика 2, Програма 2.3).

Научните изследвания в тематичното направление се финансират от 2 международни проекта по линия на ЕС, 11 договора с МОН, 5 по ЕБР, 23 договора финансирани от бюджетната субсидия на БАН, 7 споразумения за съвместни научни изследвания с чуждестранни научни институции и 5 – с научни колективи от различни ВУ и здравни заведения в страната.

Антропология - В областта на **физическата антропология** се изучават процесите на акцелерация и децелерация, създават се нормативни показатели за физическо развитие, разработват се антропометрични маркери за диагностика на различни заболявания – приоритетни за здравето на човека (Политика 2, Програма 2.3) .

В областта на **палеоантропологията** се извършва антропогенетична характеристика на българите, която предоставя генетични доказателства за развитието на българския, респективно европейския генофонд в еволюцията. Националният антропологичен музей (НАМ) е уникална научна, образователна и културна институция, в която се извършват и представят оригинални антропологични реконструкции и експонати и се популяризират съвременните антропологични знания с цел да се съхрани националната памет и идентичност (Политика 3, Програма 3.2).

Научните изследвания в направление антропология се финансират от 3 договора с МОН, 1 от бюджетната субсидия на БАН и 2 международни споразумения за съвместна научноизследователска работа.

ИЕМПАМ участва с експерти в работата на Министерство на здравеопазването, Министерство на образованието и науката, Министерство на културата, Министерство на земеделието и храните, Министерство на правосъдието и НАОА. (Политика 1, Програма 1.5)

В ИЕМПАМ се провежда обучение на редовни, задочни и докторанти на самостоятелна подготовка по осем научни специалности, за които е акредитиран: „Морфология” (01.06.26), „Антропология” (01.06.01), „Вирусология” (01.06.13), „Паразитология и хелминтология” (01.06.19), „Имунология” (01.06.23), „Патология на животните” (04.03.06), „Биохимия” (01.06.10), „Паразитология и инвазионни болести по животните и човека” (04.03.07). Институтът организира и провежда 12 специализирани курса за обучение на докторанти към ЦО – БАН. През отчетната година ИЕМПАМ е работил по 3 проекта, финансирани от ОП „Развитие на човешките ресурси”. Дейностите по тези проекти осигуряват повишаване на квалификацията и конкурентоспособността на докторантите и младите учени, стимулиране на тяхната мобилност и подобряване инфраструктурата на Института. (Политика 1, Програма 1.6)

1.4. Полза / ефект за обществото от извършваните дейности по т. 1.3

Дейността на ИЕМПАМ съответства на националните и европейски приоритети „Здраве и качество на живот”, „Безопасност на храни”, „Околна среда” и „Национална идентичност и културно-историческо наследство”.

По приоритет „Здраве и качество на живот” се провеждат изследвания за изясняване патогенезата на социално-значими заболявания – дегенеративни, ракови, автоимунни заболявания, инфекции и инфертилитет. Идентифицират се диагностични биомаркери, разработват се иновативни подходи за диагностика и лечение. Дава се биологична оценка на биомедицински устройства и импланти от полза за създаването на нови материали, подходящи за костни заместители. Извършва се експертна дейност, необходима при диагностиката на нововъзникнали и актуални болести по животните,

съпроводени с големи стопански загуби. Създадената в Института уникална клетъчна линия от ембрионални клетки на патица DEC99 е с потенциално приложение в биотехнологичната промишленост за производството на ваксини и диагностикуми. Изследванията в областта на физическата антропология са от полза при изработването на актуални критерии за физическото развитие на деца и подрастващи в РБ. В приложен аспект се извършват експертизи за съдебната медицина, предоставят се антропометрични данни за ортопедията и травматологията.

По приоритет „Безопасност на храните” е разработен комплексен подход за оценка на безвредността на лекарствени средства, храни, биологично активни вещества с естествен произход и на химични съединения, който разкрива перспективи за приложение в биотехнологичната и фармацевтичната промишленост.

По приоритет „Околна среда”, в експериментални моделни системи се отчита ефекта от замърсяването на околната среда с ендокринни дизруптори (в пестициди, козметични средства, детергенти и др.), тежки метали и техните съединения.

По приоритет „Национална идентичност и културно-историческо наследство”, в областта на палеоантропологията се извършва антропогенетична характеристика на българите, която предоставя генетични доказателства за развитието на българския генофонд в еволюцията. Националният антропологичен музей е уникална научно-образователна и културна институция за антропологични изследвания на живялото в миналото и на съвременното население на РБ. Музеят представя оригинални пластични реконструкции на главата по черепа на бележити българи и костни експонати от археологически разкопки. НАМ предоставя експонати на НИМ и регионалните исторически музеи в страната, което е от полза за съхраняване и популяризиране на националното историческо наследство и утвърждаване на музейното дело. НАМ провежда обучение на ученици и студенти.

1.5. Взаимоотношения с институции

На **национално ниво** ИЕМПАМ осъществява научноизследователска дейност със следните институции:

Висши училища

Медицинските университети в София, Пловдив, Варна и Плевен, Софийски Университет „Св. Климент Охридски, Лесотехнически университет - София, Химико-технологичен и металургичен университет - София, Пловдивски университет „Паисий Хилендарски”, Тракийски университет - Стара Загора, Университет по хранителни технологии – Пловдив, Институт по розата и етеричномаслените култури в гр. Казанлък към Селскостопанската академия.

Здравни заведения

Национален център по онкология, Университетска специализирана болница за активно лечение по неврология и психиатрия “Св. Наум”, МБАЛ „Св. Иван Рилски” - София, НСБАЛ по онкология - София, 25 ДКЦ, Здравен център „Горна Малина”, Националният диагностичен научно-изследователски ветеринарномедицински институт – София, Националният център по заразни и паразитни болести, Национален център по биомедицинска фотоника.

Станция по заболявания на дивеча

Национална научноизследователска станция по ловно стопанство, биология и болести на дивеча към Изпълнителна агенция по горите

Националният исторически музей и регионалните музей в различни градове в страната

На **международно ниво** ИЕМПАМ осъществява научноизследователска дейност със следните институции:

1/. Център по репродуктивно здраве, Единбург, Великобритания; 2/. Институт по анатомия на Университета в Хамбург, Германия; 3/. Институт за изследване на мозъка „Паул Флексиг”, Университет Лайпциг, Германия; 4/. Институт по биофизикохимия „Макс Планк”, Гьотинген, Германия; 5/. Медицински факултет на Института по Патология, Университет „Коменски” - Братислава, Словакия; 6/. Руска академия на науките: И-т по биохимия и фундаментална медицина, Новосибирск; 7/. И-т по геохимия и аналитична химия, Москва; 8/. И-т по проблеми на екологията и еволюцията, Москва; 9/. Научно-технически център „Медасс”, Москва; 10/. Румънска академия на науките, И-т по физикохимия, Букурещ; 11/. И-т по химия, Тимишоара;

12/. Биоцентър към Медицински университет Инсбруг, Австрия; 13/. Институт по физиология, Минск, Беларус; 14/. Институт по експериментална патология, онкология и радиобиология, Киев, Украйна; 15/. Египетска академия за научни изследвания и технологии; 16/. Университет в Станфорд, Калифорния, САЩ; 17/. Национален център по генно инженерство и биотехнологии – Македония; 18/. Университета в гр. Басра, ирак; 19/. Страдински университет в гр. Рига, Латвия.

1.6. ОБЩОНАЦИОНАЛНИ И ОПЕРАТИВНИ ДЕЙНОСТИ, ОБСЛУЖВАЩИ ДЪРЖАВАТА

1.6.1. Практически дейности, свързани с работата на национални правителствени и държавни институции

ИЕМПАМ участва с висококвалифицирани специалисти като експерти към следните министерства и ведомства:

Министерство на образованието и науката – участие в програмата „Развитие на човешките ресурси” към Европейския социален фонд. Участие с експерти към комисиите на Национален Фонд „Научни изследвания”.

Министерство на здравеопазването – участие с експерти в разработването и обсъждането на стратегията на МЗ за борбата и профилактиката на ракови заболявания, HIV инфекции и паразитози.

Министерство на културата – НАМ към ИЕМПАМ е регистриран от Министерството на културата и ИСОМ Париж. НАМ е уникална научна, културна и образователна институция за популяризиране на антропологията в РБ и съхраняване на националната памет и идентичност.

Министерство на земеделието и храните – участие с експерти за диагностика на заболявания по животните, съпроводени с големи стопански загуби.

Министерство на правосъдието – антропологични експертизи за нуждите на съдебната медицина.

Национална агенция за оценки и акредитации – участие с експерти за програмна акредитация на ВУ и научни институции.

2. РЕЗУЛТАТИ ОТ НАУЧНАТА ДЕЙНОСТ ПРЕЗ 2013 г.

През 2013 г. беше чествана 60-та Годишнина от създаването на ИЕМПАМ. Празникът беше отбелязан с изложба, представяща постиженията на учени, работили в института през шестте десетилетия от създаването му, както и съвременни разработки в областта на биомедицинските изследвания, получили положителни отзиви от международната научна общност. Кулминацията на честването беше отбелязана с тържествено събрание на 19 ноември, на което присъстваха представители на Ръководството на БАН, бивши и настоящи служители на института, ръководители и учени от други звена на БАН, ВУ и университети, с които институтът осъществява съвместна научноизследователска дейност. С почетни грамоти за заслуги за развитието на Института бяха удостоени бивши Директори, Заместник директори и Научни секретари на ИЕМПАМ.

През отчетната година от ИЕМПАМ са организирани два научни форума с финансовата подкрепа на ОП „Развитие на човешките ресурси”. На 27-29 май бе проведена Четвърта работна среща на тема „Експериментални модели и методи в биомедицинските изследвания”. В периода 27-29 ноември беше организирана Осма работна среща под надслов: „Биологична активност на метали, синтетични съединения и природни продукти”. В двата форума взеха участие голям брой млади учени, специалисти и докторанти от редица институти на БАН, преподаватели и студенти от висши училища, представители на регионални академични центрове и здравни заведения от страната.

През годината, научноизследователската работа в ИЕМПАМ е извършена по **63** научни проекта: **24** финансирани от бюджетната субсидия на БАН, **14** финансирани от Национален Фонд „Научни изследвания” към МОН, **2** финансирани от програми на ЕС, **3** по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”, **5** проекта по ЕБР, **1** финансиран от Научноизследователския сектор на ЛТУ, **9** по международно междуинститутско сътрудничество и **5** проекта и споразумения за съвместна работа с български висши училища, научни организации и здравни заведения в страната. През 2013 г. беше сключен договор за съвместна работа с МУ в Плевен чрез Регионалния

академичен център – Плевен. Научноизследователската дейност на ИЕМПАМ беше представена пред РАЦ – Русе.

В рамките на Академията, съвместни изследвания са провеждани със следните институти: И-т по невробиология, И-т по физиология на растенията и генетика, И-т по молекулярна биология, И-т по микробиология, И-т по биоразнообразие и екологични изследвания, И-т по органична химия с център по фитохимия, И-т по обща и неорганична химия, И-т по полимери, И-т по ядрени изследвания и ядрена енергетика, И-т по електроника, И-т по механика, И-т по информационни и комуникационни технологии, Централна лаборатория по минералогия и кристалография и Национален археологически институт с музей.

На национално ниво, съвместни разработки са извършвани с ВУ, болници и други институции както следва: СУ „Св. Кл. Охридски”, Медицинските университети в София, Плевен, Варна и Пловдив, Тракийски университет – Стара Загора, Химико-технологичен и металургичен университет – София, Лесотехнически Университет – София, ПУ „Паисий Хилендарски”, Университет по хранителни технологии – Пловдив, Институт по розата и етеричномаслените култури (Селскостопанска академия) – гр. Казанлък, Национален център по онкология, Университетска специализирана болница за активно лечение по неврология и психиатрия “Св. Наум”, Многопрофилна болница за активно лечение „Св. Иван Рилски” - София, Национална специализирана болница за активно лечение по онкология - София, Национален диагностичен научно-изследователски ветеринарномедицински институт – София, Национален център по заразни и паразитни болести, 25 Диагностично-консултативен център - София, Национален център по биомедицинска фотоника, Станция по заболявания на дивеча, Национална научноизследователска станция по ловно стопанство, биология и болести на дивеча към Изпълнителната агенция по горите, ВИТАНЕА ООД – Пловдив, с Медицински центрове и Исторически музеи в страната.

Резултатите от научноизследователската дейност на ИЕМПАМ през 2013 г. са публикувани в **183** научни труда, в т.ч. **151** научни статии - **76** в реферирани издания, в т.ч. **58** в списания с импакт фактор и **75** в нереферирани издания, **1** глава от книга, публикувана от международно издателство, **2** учебни помагала и **29** научно-популярни

трудовете. През 2013 г. научни трудове на учени от Института са цитирани **491** пъти в реномирани научни списания, патенти и дисертационни трудове.

Списанията и сборниците, в които са отпечатани публикациите на учени от ИЕМПАМ са престижни и утвърдени в световната, европейската и нашата научна литература. Това са изданията: Proceedings of the National Academy of Sciences – USA, Mutation Research - Fundamental and Molecular Mechanisms of Mutagenesis, Plos ONE, European Journal of Cancer, European Journal of Medicinal Chemistry, Journal of Molecular Recognition, Tetrahedron, Journal of Applied Phycology, Food Chemistry, Bioorganic and Medicinal Chemistry, Parasitology Research, Applied Surface Science, Journal of Organometallic Chemistry, Applied Biochemistry and Biotechnology, Journal of Toxicology and Environmental Health, Journal of Biomaterials Science – Polymer Edition, Dermatologic Therapy, Journal of Trace Elements in Medicine and Biology, Natural Hazards, Acta Histochemica, Medicinal Chemistry, Journal of Porphyrins and Phthalocyanines, Medicinal Chemistry Research, International Journal of Electronics, Communications and Computer Engineering, Advances in Bioresearch, Biotechnology and Biotechnological Equipment, European Journal of Chemistry, Phosphorus, Sulfur and Silicon and the Related Elements, Russian Journal of Nematology, Helminthologia, Bulletin of Environment, Pharmacology and Life Sciences, CR de l'Academie bulgare des sciences, Bulgarian Journal of Agricultural Sciences, Ecologica, Acta Zoologica Bulgarica и др.

Учени от ИЕМПАМ са взели активно участие в **41** конгреса, конференции, симпозиуми и постерни сесии - **27** международни и национални с международно участие и **14** национални. На тези форуми са представени общо **73** доклада (**18** на международни, **55** – на национални форуми) и **82** постера (**42** на международни, **40** – на български научни форуми). Научните форуми, в които са участвали учени от ИЕМПАМ са следните:

- Международни и национални с международно участие:

6th Meeting of the International Network of Young Researchers in Male Fertility, Faculty of Medicine, University of Barcelona, 2013, 12-15 May, Barcelona, Spain; 17th Conference of the European Society of Clinical Hemoreology and Microcirculation (ESCHM

2013), 6-9 July, Pecs, Hungary; 3rd International Conference on Human and Social Sciences, 2013, 20-22 September, Rome, Italy; *Sesiunea Internationala a Muzeului de Istorie Natinala si Archeologie Constanta*, 2013, 3-4 October, Pontica, Romania; Международная научно-практическая конференция „Проблемы современной морфологии человека», 2013, 25-27 сентября, Москва, Россия; *International scientific-methodological seminar “Pharmaceutical and food technologies and the system of education: legal aspects” Grodno, Belarus, May 14-20, 2013*; 13th Edition of Academic days Timisoara “New trends and strategies in the chemistry of advanced materials with relevance in biological systems, technique and environmental protection”, June 13-14, 2013, Timișoara, Romania; *15th International Congress of Immunology, Milan, Italy, August 22-27, 2013*; 14th Tetrahedron Symposium, June 25-28, 2013, Vienna, Austria; *European Polymer Congress EPF 2013, June 16-21, 2013, Pisa, Italy*; 17th ECCO - 38th ESMO - 32nd ESTRO; European Cancer Congress: Reinforcing Multidisciplinary 27 September - 1 October 2013, Amsterdam, The Netherlands; *Fifth International Congress of the FESTEM, 22-24 May, 2013, Avignon, France*; VIII Международная биогехимическая школа „Биогехимия и биохимия микроэлементов в условиях техногенеза биосферы“, Москва, 11-14 сентября, 2013, Русия; *XXIII Международна научна конференция “Предизвикателствата пред учените във връзка с новата програма за наука и иновации на ЕС “Хоризонт 2020”, 6-7 юни 2013г, гр. Стара Загора*; Трети международен конгрес по българистика, 23-26 Май 2013 г. , гр. София; *XII International Congress of Medical Sciences, May 09-12, 2013, Sofia, Bulgaria*; 4rd International Conference "Research People and Actual Tasks on Multidisciplinary Sciences", 2013, 12- 16 June, Lozenec, Bulgaria; *11th International Medical Scientific Conference for Students and Young Doctors. Medical University-Pleven, Bulgaria, 2013, 16 -19 October*; Kliment's Days 125 Years Sofia University “St. Kl. Ohridski” and 50 Years Faculty of Biology, 20-22 November, 2013, Sofia, Bulgaria; *Третата Национална конференция с международно участие „Екологично инженерство и опазване на околната среда”, 13-14 юни 2013 г., гр. София*; The 7th Meeting with International Participation, Vaccines, Viruses and Contemporary Cancer Treatment held on 25-26 October 2013, in the Telecommunication University Endoscopic Center, Medical University- Pleven, Bulgaria; *Fourth National Congress of Clinical Toxicology with International Participation*

and Annual Meeting of Bulgarian Toxicological Society, 2013, 7-8 November, Sofia, Bulgaria; Научна конференция с международно участие „Традиции и съвременност във ветеринарната медицина”, 29 ноември-01 декември 2013, Юндола; *IX National Conference of Parasitology with International Participation, 18-21 September 2013, Plovdiv;* Национален Конгрес по неврология с международно участие, 16-19, май 2013, Варна; *V Лятна Академия по практическа дерматология и естетична медицина с международно участие, 5-8 юни, 2013, София;* Софийски ноемврийски дерматологични дни "Проф. д-р Асен Дурмишев" - "Рядко наблюдавани клинични случаи" с международно участие, София, 1-3 ноември, 2013.

- Национални:

IV Работна среща „Експериментални модели и методи в биомедицинските изследвания”, 27-29 май 2013 г., ИЕМПАМ, София; *VIII Работна среща „Биологична активност на метали, синтетични съединения и природни продукти”, 27-29 ноември 2013 г., ИЕМПАМ, София;* XXI Национален конгрес на Българското Анатомично Дружество, 31 май - 2 юни 2013 г., София; *VII Национална научна конференция на ИМ-Полски Тръмбеш, ИМ-Бяла черква и НАМ при БАН-София, „От регионалното към националното - дарителството”, 05 - 06 септември 2013 г., гр. Полски Тръмбеш;* 52 Национална Археологическа конференция, Хисаря - 28-31 май, 2013 г.; *VII Национална конференция по хранене “Хранителна превенция и диетотерапия на съвременните болести”, 16 - 18 май 2013 г., КК „Св.Св.Константин и Елена“- МДУ „Ф. Ж. Кюри“;* I^{ви} Национален симпозиум по андрология „Андрологията - хоризонти за мъжа през 21 век”, 22 февруари 2013, гр. София; *Сесия на ИОХ с ЦФ - БАН. 23-24 април, 2013г, София. България;* Научно-практическа конференция на НСОПЛБ от програмата за продължително обучение на ОПЛ, 23-24 февруари, 2013, Белчин баня, България; *XIII Кръгла маса за хиперпигментации, 2 март 2013, Правец; Кръгла маса за фотопротекция, 24 април 2013, София;* Среща на дерматолози от Югозападния клон, 21 октомври 2013, Благоевград; *Научно-практическа конференция на ОПЛ, 26 октомври, 2013, Перник,* Постерна сесия по повод 60 годишнината от създаването на ИЕМПАМ-БАН, 19 ноември 2013г., София.

През 2013 година са защитени **два** дисертационни труда за присъждане на образователната и научна степен „доктор” по специалност „Патология на животните” (04.03.06). Апробирани са **два** дисертационни труда - по специалност „Морфология” (01.06.26) и по специалност „Патология на животните” (04.03.06).

Научният съвет на ИЕМПАМ е провел **6** заседания, на които са приети: Отчета за научноизследователската работа на Института за 2012 г., Научноизследователския план на ИЕМПАМ за 2013 г. и отчетите на докторантите от ИЕМПАМ за 2012 г. Обявен е **1** конкурс за доцент по „Паразитология и инвазионни болести по животните и човека” (04.03.07) за нуждите на секция „Паразитология”. Обявени са **5** конкурса за главни асистенти – 1 по имунология (01.06.23), 1 по морфология (01.06.26), 1 по патология на животните (04.03.06) и 2 по биохимия (01.06.10) за нуждите на секциите „Експериментална морфология” и „Патология”. Утвърден е състава на **5** научни журита – 3 за защиты на дисертационни трудове за придобиване на образователната и научна степен „доктор”, и 2 за избор на главни асистенти. Избрани са: **1** професор по „Имунология” (01.06.23), **2** доценти – 1 по антропология (01.06.01) и 1 по „Паразитология и хелминтология” (01.06.19) и **2** главни асистенти по „Морфология” (01.06.26) и по „Имунология” (01.06.23). Отчислени са с право на защита **1** редовен докторант и **1** докторант на самостоятелна подготовка. Зачислени са **3** докторанти – 1 редовен и 2 задочни. Удължен е с една година срока на докторантурата на **1** редовен докторант. Разгледани са **2** предложения за редовни и задочни докторантури (държавна поръчка). Предложени са номинации за наградите за млад учен „Проф. Марин Дринов” и за най-млад учен „Иван Евстратиев Гешов”. Разгледан е доклада „Обобщен анализ на проверката на отделенията към САЧК по резултатите от структурната реформа в БАН” и е изготвено писмено становище на НС. С решение на НС е освободен един доцент по специалност „Морфология” от секцията „Експериментална морфология” по чл. 60, ал. 2 от Устава на БАН.

През 2013 г. редовно е функционира научният колегиум на Института. Академични лекции пред колегиума са представили проф. д-р Омния Кандил, д-р Мона Саид Махмуд и д-р Зехам Хендави Мохамед Хендави от Египетската академия за научни изследвания и технологии, както и учени от ИЕМПАМ - проф. Ренета Тошкова,

доц. Ивайла Иванова-Пандурска, доц. Рачо Стоев и доц. Светлозара Петкова. Апробирани са **2** дисертационни труда на докторанти.

През 2013 г. учени от ИЕМПАМ са представили общо **88** писмени становища и експертни мнения по различни проблеми - **25** рецензии на международни проекти по Програма за мобилност на учените „Мария Кюри”, **1** експертна оценка за приемане на проект към ФНИ на СУ ”Св. Климент Охридски”, **18** рецензии на публикации, предложени за печат в международни и **18** – в български научни списания. Изготвени са **3** рецензии и **2** становища по конкурси за избор на професори, **5** становища по конкурси за избор на доценти, **3** рецензии и **4** становища на дисертации за придобиване на образователната и научна степен „доктор”, **6** становища по повод избор на главни асистенти, **1** рецензия на дипломна работа, **1** становище до Областния управител на област Бургас относно проектопрограми за предприемане на мерки за предотвратяване разпространението и ликвидиране на острите заразни болести при животните и **1** експертно становище до Актавис ЕООД гр. Троян относно обновяване на козметичната продукция на фирмата.

НАМ е взел участие в “Международния ден на музеите” и “Нощта на музеите” на 18 май и в “Нощта на учените” на 27 септември. В рамките на тези събития пред посетителите са изнесени беседи и научно-популярни лекции на различни теми: “Човекът и неговото здраве”, “Антропологията в помощ на археологията”, “Вековни тенденции във физическото развитие на населението на България”и др.; прожектиран е филма “Етапи на реконструкцията на главата по черепа” (продукция на „Тера инкогнита” – БНТ), представени са три стихосбирки, издадени от фондация “Буквите”. В НАМ редовно се провеждат беседи с ученици и студенти, както и при групови посещения на граждани и пред чуждестранни посетители на английски език. Общият брой посетители в НАМ и постоянната антропологична експозиция в сградата на ИЕМПАМ (бл. 25) е **980** души. Дейността на НАМ е популяризирана чрез изпращане на актуална информация до информационни и туристически сайтове, списания и др. С помощта на “Център за градска мобилност” ЕАД са изготвени рекламен постер и рекламен материал за НАМ. Работи се по актуализиране на описите на пътуващата

изложба “Човекът в миналото”, на постоянната експозиция, разположена в НАМ и на Националната костница.

През месец май под ръководството и с прякото участие на чл. кор. д-р Йордан Йорданов, дмн е завършена възстановката на главата по череп от църквата „Свети Николай Чудотворец”, гр. Созопол от XIV в. (т. нар. „вампир от Созопол”). Възстановката е предадена и изложена в Националния исторически музей, след което е предоставена за постоянно експониране в Археологическия музей в гр. Созопол. Интересът към нея от страна на медиите, много граждани, български и чуждестранни туристи е изключително голям.

Популяризирането на дейността на ИЕМПАМ е осъществено чрез 29 научнопопулярни статии, интервюта за различни вестници, списания, интернет-сайтове, телевизионни и радиопредавания, както и с научно-популярни лекции и беседи в НАМ.

По случай 24 май – Празника на славянската писменост и култура, проф. Нина Атанасова, дбн е удостоена със значка „Златна книга” и златна монета за особени приноси в развитието на българската наука.

Ас. Лилия Йосифова е удостоена с Първа награда за най-млад учен в областта на биомедицинските изследвания на името на Иван Евстратиев Гешов.

Проф. Маргарита Габрашанска и ас. Милена Анисимова са удостоени с грамоти от Руската академия на науките за приноси в развитието на геохимичната и системната екология.

2.1. Научно постижение

Установена е различната зависимост на отделните етапи на сперматогенезата (сперматогониална пролиферация, мейотична и постмейотична диференциация) от естрогени, съотношението им спрямо андрогените и фоликулостимулиращия хормон. Неонатално индуцираният дисбаланс на репродуктивните хормони подтиска диференциацията на сперматогониите по индиректен механизъм, докато осъществяването на мейозата и постмейотичната трансформация са обект на директен естрогенен ефект. Доказана е стадийно специфичната локализация на протеини, които

се определят като подходящи биомаркери за мейотичните и постмейотични стадии на сперматогенезата при нормални и патологични условия. Установена е обратна взаимовръзка между ретиноидната и андрогенната сигнализация в Сертолиевите клетки на тестиса през пубертета, съпроводена с подтискане на мейотичната диференциация на половите клетки. Данните предоставят ново разбиране за механизмите, по които дисбалансът в репродуктивните хормони, предизвикан след раждането, засяга сперматогенния процес и индуцира инфертилитет в мъжките индивиди. (Дисертационен труд на ас. Екатерина Павлова, доктор с научен ръководител проф. Нина Атанасова, дбн)

2.2. Научно-приложно постижение

Разработен е нов комплексен подход за оценка на биосъвместимостта на нови материали за костни импланти. Подходът е приложен успешно за новосинтезирани български калциево-фосфатни материали като костозаместители. Той включва използване на цитотоксични, цитологични и молекулярно-биологични тестове *in vitro*. Приложимостта на имплантите се доказва върху експериментални костни дефекти при плъхове под контрола на хистологични и биохимични анализи. Нововъведеният подход позволява идентифицирането на материали, подходящи за приложение в ортопедията, стоматологията и тъканното инженерство и допринася за овладяване на стоматологични и костно-ставни проблеми, включени под надзора на Световната здравна организация (СЗО). (Ръководители на разработката – проф. Маргарита Габрашанска, доктор и доц. Радостина Александрова, доктор)

3. ХУДОЖЕСТВЕНОТВОРЧЕСКА ДЕЙНОСТ НА ЗВЕНОТО ПРЕЗ 2013 г.

3.2. Организиран национален изложби

- Изложба по повод честването на 60-годишнината от създаването на Института по експериментална морфология, патология и антропология с музей при Българска академия на науките – 19 ноември 2013 г. в сградата на ЦУ – БАН, София.

- Гостуващият вариант на антропологичната експозиция „Човекът в миналото” е представен в Регионалния исторически музей в гр. Кюстендил през периода май 2012 – ноември 2013 г.

4. МЕЖДУНАРОДНО СЪТРУДНИЧЕСТВО НА ЗВЕНТО

Международното сътрудничество се осъществява с водещи университети и изследователски центрове във Великобритания, Германия, САЩ, Австрия, Словакия, Русия, Беларус, Украйна, Румъния, Ирак и Македония. Разработваните тематики са актуални по приоритетите “Здраве” и “Околна среда”.

През годината, в ИЕМПАМ е извършена научноизследователска работа по **1** проект финансиран от Европейската агенция за здраве и проблеми на потребителите на ЕС, **1** по програма COST на ЕС, **3** проекта по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”, **5** проекта по ЕБР, **1** проект с Националния център по генно инженерство и биотехнологии – Македония, който има пряко отношение към програмата „Наука за Дунавския регион” и **9** споразумения за съвместна научноизследователска дейност с чуждестранни научни институции.

4.1. В рамките на договори и спогодби на ниво Академия

4.1.1. Съвместно с учени от Института по геохимия и аналитична химия при РАН, Москва, е извършена оценка на здравния статус на домашни и диви животни от региони с различни екологични условия. Определена е основната хелминтофауна и съдържанието на микроелементи в почва, вода, растителност и в тъкани на животни и техни хелминти. Разработен е модел на взаимодействие в системата паразит-гостоприемник, който може да се използва като компонент на биомониторинга за замърсяване на околната среда с токсични елементи. Също така е установено, че при заразените животни се изменя метаболизма на микроелементите и възникват хипомикроелементози. Доказано е, че тези състояния могат да се коригират с добавка на необходимите микроелементи – цинк, селен, мед и др. към храната. (Ръководител на разработката от българска страна – проф. Маргарита Габрашанска, доктор)

4.1.2. Съвместно с учени от Института по физикохимия „Илие Мургулеску” в Букурещ е изследвана антитуморната активност на 11 комплекса на Zn, Zn/Au Zn/Ag със сален и производни на 2,6-диформилкрезол. Установено е, че някои от комплексите проявяват силно изразено цитотоксично и цитостатично действие върху култивирани злокачествено трансформирани клетки, като активността им се доближава, а в някои случаи превъзхожда, тази на използваните досега в съвременната клинична практика антитуморни препарати като цисплатина, 5-флуороурацил и даунорубицин. Получените резултати обогатяват познанията в областта на медицинската химия и експерименталната онкофармакология и са принос в търсенето на нови агенти с изявен антитуморен потенциал и добра биологична поносимост. (Ръководител на разработката от българска страна – доц. Радостина Александрова, доктор)

4.2. В рамките на договори и спогодби на институтско ниво

4.2.1. При третиране на експериментални животни със съединения на кобалта е установен значителен регулаторен ефект върху метаболизма на желязото, изразяващ се в понижаване на концентрацията на серумно желязо. Като вторичен ефект на хранителната интоксикация с кобалтови соли се доказва намаляване на еритропоезата посредством подтискане синтезата на хемоглобин. Получените резултати са директно свързани с изясняване механизма на действие на тежки метали при интоксикации, както и в случаите на епизодичното или хроничното им постъпване като хранителни добавки в организма на хората и животните. Тези данни ще послужат за въвеждане на нови биомедицински подходи за диагностициране на интоксикации, анемия, и хемохроматоза. Разработката е проведена в рамките на проект с Националния център по генно инженерство и биотехнологии – Македония, който има пряко отношение към програмата „Наука за Дунавския регион”. (Ръководител на разработката от българска страна – проф. Димитър Кадийски, дмн)

4.2.2. Съвместно с учени от Института за изследване на мозъка “Паул Флексиг”, Лайпциг, Германия, са изолирани и охарактеризирани синаптозомални фракции от трансгенни и контролни мишки в различни стадии на постнатално развитие.

Установено е, че при животинските модели на Алцхаймеровата болест се наблюдава промяна в локализацията на Smad-молекулите – вътреклетъчни сигнални протеини. Находката дава полезна информация за участието на Smad-молекулите в етиологията на болестта и ще допринесе за създаване на нови подходи за подтискане развитието и за лечението на това тежко заболяване. (Ръководители на разработката от българска страна – доц. Людмил Кирацов, доктор и доц. Евгени Кирацов, доктор)

5. УЧАСТИЕ НА ЗВЕНТО В ПОДГОТОВКАТА НА СПЕЦИАЛИСТИ

Учените от ИЕМПАМ участват активно в подготовката на студенти. Проф. Марин Александров е чел лекции по „Специална патологична анатомия” и по „Специфични изисквания за директни доставки на малки количества месо от дивеч” на студенти от ВМФ на ЛТУ - София. Доц. Радостина Александрова е провела лекционен курс по „Онкогенни вируси” на студенти от БФ на СУ. Проф. Елена Николова е чела лекции по „Анатомия” на бакалаври по „Балетна педагогика” и на магистри по „Музикотерапия” в ДМА „Панчо Владигеров”. Доц. Антон Крил е водил лекции по „Патология / обща патоморфология” на английски език за чуждестранни студенти от ВМФ на ЛТУ – София. Доц. Ивайла Иванова-Пандурска е провела лекционен курс по „Соматология” на студенти от БФ на СУ. Общият брой лекционни часове на учени от ИЕМПАМ е **325** в **3** ВУ.

Доц. Радостина Александрова е водила упражнения по „Онкогенни вируси” и „Генетика” в БФ на СУ, както и по „Биология на човека” в МФ на СУ. Гл. ас. Йорданка Глухчева е водила упражнения по „Хистология и ембриология” в БФ на СУ, а гл. ас. Мариана Панайотова-Пенчева - по „Паразитология” и „Болести по дивите животни” на студенти от ВМФ на ЛТУ. Общият брой часове практически занятия на студенти, проведени от учени от ИЕМПАМ е **632**.

Доц. Радостина Александрова е водила специализиран курс по „Въведение в клетъчното и тъканното инженерство” за докторанти към Центъра за Обучение – БАН и е участвала като лектор в Семинар по нанотехнологии, организиран от НИСИ Консулт ЕООД. Доц. Руси Русев е водил курс на тема "Репликация, транскрипция, трансляция и клетъчно делене - морфологичен аспект" към Докторантско училище на БАН.

През годината е стартирано изпълнението на нов проект по ОП „Развитие на човешките ресурси” към Европейския социален фонд на тема: „Изграждане и развитие на млади висококвалифицирани изследователи за ефективно прилагане на биомедицинските изследвания за подобряване качеството на живот” (договор № BG051PO001-3.3.06-0048). В изпълнение на дейностите по проекта са проведени **5** обучителни курса:

- „Подходи за оценка на медицински устройства, синтетични и природни продукти за биомедицински цели” (130 часа – 84 часа лекции и 45 часа упражнения);
- „Диагностични маркери на заболявания при човека и животните” (115 лекционни часа);
- „Подготовка на научна статия, съгласно международните стандарти”;
- „Основни умения при представяне на научни доклади”;
- „Подготовка, управление и изпълнение на научноизследователски проект”

В обучението като лектори са се включили учени, преподаватели и специалисти в съответните области от различни институти на БАН (И-т по молекулярна биология, И-т по невробиология, И-т по микробиология, И-т по електроника, И-т по обща и неорганична химия, И-т за ядрени изследвания и ядрена енергетика, И-т по механика, И-т по биофизика и биомедицинско инженерство), БФ и ФХФ на СУ „Св. Климент Охридски”, МУ – София, Националният център по заразни и паразитни болести, Националният диагностичен научноизследователски ветеринарномедицински институт. Последните три обучителни модула са проведени съвместно с Фирма за международни конгреси и управление на събития. Като лектори от ИЕМПАМ в обучителните курсове са участвали **7** учени, които са провели общо **43** лекционни часа, семинари и упражнения.

Освен участниците в Целевата група на проекта (37 на брой), от предоставените възможности за обучение са се възползвали учени, докторанти и студенти от ИЕМПАМ и други институти на БАН, както и от Висши училища и университети от София и страната.

През годината в ИЕМПАМ са защитени успешно **2** дисертации за придобиване на образователната и научна степен „доктор” на докторанти на самостоятелна подготовка по специалност „Патология на животните” (04.03.06): Петър Димитров на тема „Патологични аспекти на експериментална инфекция с говеждия левкозен вирус при плъхове и зайци” и Лилия Йосифова на тема „*In vitro* и *in vivo* ефекти при плазмонно фотометрични въздействия с участието на златни наночастици”.

През 2013 г. под ръководството на учени от ИЕМПАМ са защитили успешно **1** докторант и **3** дипломанти от БФ на СУ. Проведени са краткосрочни специализации (от 3 до 8 седмици) на **5** магистри и студенти по медицина и биология от Дания, Великобритания, Русия и Италия. Те са осъществени със стипендии по Програмата „Леонардо да Винчи” и с финансовата подкрепа на Международната асоциация на студентите по медицина.

През отчетната година ИЕМПАМ се включи активно в проект „Студентски практики”, финансиран от ОП „Развитие на човешките ресурси” на Европейския социален фонд. В студентските практики са включени общо **14** студенти - **8** от Биологическия факултет на СУ, **5** от Медицинския факултет на СУ и **1** от Медицинския факултет на Медицинския университет в София.

В НАМ са проведени **5** беседи с ученици от 4-11 клас на различни СОУ и ученически клубове от страната и **5** беседи със студенти от СУ „Св. Кл. Охридски”, ПУ „Паисий Хилендарски” и УНСС. На 08 юни 2013 г. НАМ е бил домакин на първи етап от състезание, организирано от Интеракт клуб София-Тангра към Първа Английска езикова гимназия и Интеракт клуб София-Балкан към СМГ, в което са взели участие 152 ученика на възраст 14-18 години.

През 2013 г. са изплатени 36 стипендии на докторанти и млади учени по договор „Изграждане и развитие на млади висококвалифицирани изследователи за ефективно прилагане на биомедицинските изследвания за подобряване качеството на живот ” (договор №. BG051PO001-3.3.06-0048) по ОП „Развитие на човешките ресурси”. Стипендиите са на обща стойност 23 040 лв.

Завършена е работата по индивидуален проект на гл. ас. Искра Съйнова за специализирани публикации в реферирани издания и издания с импакт фактор с

финансовата подкрепа на ОП „Развитие на човешките ресурси”. Доц. Зорка Митова е спечелила индивидуална стипендия по програма „Предоставяне на средства за провеждане на едномесечно обучение във високотехнологични научни комплекси и инфраструктури” към МОН, дирекция „Наука”, като бенефициент по проект № BG051PO001-3.3-05/0001, по схема „Наука-бизнес”, финансирана от ОП „Развитие на човешките ресурси”.

6. ИНОВАЦИОННА ДЕЙНОСТ НА ЗВЕНТО И АНАЛИЗ НА НЕЙНАТА ЕФЕКТИВНОСТ

В експериментални моделни системи са проведени опити за комбинирана антитуморна терапия чрез прилагане на златни наночастици и лазерно облъчване. Получените резултати допринасят за изясняване механизмите на загиване на туморните клетки под действие на този вид терапия и отчитат деструктивните изменения в туморната тъкан. Изследванията в тази посока продължават поради установената висока ефективност на комбинираната терапия за локално лечение на солидни тумори.

В сътрудничество с Института по розата и етеричномаслените култури към Селскостопанска Академия, МУ – София и И-та по микробиология при БАН е извършен биологичен скрининг *in vitro* на 7 продукта получени при изолиране на етерично розово масло от различни видове роза, отглеждани в България. Три от тези продукти показват значително повишаване на пролиферативната активност при трайни нормални клетъчни линии, което доказва потенциал за създаването на нови козметични средства (кремове, балсами и др.) с регенеративно действие. Освен това, трите продукта имат антипролиферативен ефект при туморни клетъчни линии, което ще позволи разработването на нови лекарствени препарати с антитуморно действие.

Стартирано е широкомащабно антропологично проучване на физическото развитие на подрастващи на възраст 7-18 години. За нуждите на проучването, от Научно техническия център «Медасс» гр. Москва, е предоставен последно поколение Биоимпедансен анализатор на телесния състав, модел ABC-01 «Медасс». Проведено е обучение за ефективната употреба на това съвременно оборудване, което дава

възможност за отчитането на редица телесни показатели за физическо развитие по безвреден начин. Прилагането на новия апарат ще позволи да се получат важни данни за честотата на поднормена охраненост, свръхтегло и затлъстяване сред подрастващите, както и за физическата им дееспособност, функционалното състояние на организма и общия здравословен статус. Резултатите от изследването ще осигурят мониторинг за физическо развитие на подрастващите, от полза за здравни специалисти, диетолози и др.

7. СТОПАНСКА ДЕЙНОСТ НА ЗВЕНТО

7.2. Отдаване под наем на помещения и материална база

През 2013 г. продължи отдаването под наем на помещения, намиращи се в сгради - вивариум на Института и в бл. 25, ул. „Акад. Георги Бончев“. Договорите са тристранни с наемна цена от 2.30 до 4.20 евро на м² без ДДС, в зависимост от помещенията. Институтът превежда 50% от наема във фонд „Развитие“, ЦА – БАН.

Наематели във вивариума на ИЕМПАМ са:

- Фирма „Кипс“ ООД – 150 м² (сеновал) и месечен наем – 600 евро (фирмата е наемател до края на 2013 г.)
- Фирма „Янкулов“ ЕООД - 150 м² и месечен наем – 559.50 евро
- Фирма „Биолекс“ АД (преименувана в ЛЕКООМ ЕООД) – 131.80 м² (производствени помещения) и месечен наем – 464.64 евро
- Фирма „КОНС-03“ ООД – 18 м² и месечен наем – 63 евро
- Фирма „Вихар“ ЕООД – 33 м² и месечен наем – 90.00 евро
- Фирма „ИРИС Рац“ ООД – 1 м² (кафе-машина) и месечен наем – 25.56 евро

Наематели в бл. 25 на ИЕМПАМ са:

- Фирма „ЕЛЕСТРА“ ЕООД – ст. № 103 - 15 м² и месечен наем - 60.00 евро. Фирмата е наела помещението от 15.06.2013 г.
- Фирма „БЕЛАРХ“ ООД – сутерен, помещение № 03 - 40 м² и месечен наем – 140.00 евро. Фирмата е наела помещението от 01.10.2013 г.

- Фирма „БИО КОМПОНЕНТИ” ООД – ст. № 104 - 15 м² и месечен наем 60.00 евро. Фирмата е наела помещението от 02.12 2013 г.

Сумите от наеми (50 %), които остават в Института се използват за консумативи и за различни неотложни разходи.

8. КРАТЪК АНАЛИЗ НА ФИНАНСОВОТО СЪСТОЯНИЕ

т.1 Приходи от наеми за 2013 г.

Получени средства от наеми за 2013 г.	44 680,33 лв
Внесен ДДС от приходи от наеми	-5 825,57 лв
Данък за РБ	-674,05 лв
Резерв	-674,05 лв
Отчисления за БАН ЦУ	-18 844,57 лв
Салдо по партида "Наеми" за 2013 г.	18 662,09 лв

т.2 Други приходи за 2013 г.

Приходи от услуги	3 915,00 лв
Приходи от услуги-внесено ДДС	-213,00 лв
Приходи от такса докторанти	920,00 лв
Приходи от продажба на входни билети НАМ	365,00 лв
Приходи от продажба на книги и списания	408,00 лв
Приходи от продажба на книги и списания-внесено ДДС	-2,50 лв
Приходи от неустойки по договор	2 498,00 лв
Приходи от неустойки по договор-внесено ДДС	-416,40 лв
Данък за РБ	-55,73 лв
Резерв	-55,73 лв
Превод по ОП "РЧР" BG051PO001-3.3.06-0048 за 1-ви междинен етап	84 200,78 лв
Тотал приходи по т.2	91 563,42 лв

т.3 Справка за изразходваните средства от Бюджетна субсидия

Заплати на работещи по трудови правоотношения	827 078,73 лв
Осигуровки от заплати	152 700,63 лв
Обещания (по чл.224 и чл.222 от КТ)	19 040,09 лв
Болнични от работодател	7 238,25 лв
Стипендии	7 200,00 лв
Жури, др. вкл.осигуровки	11 943,14 лв
Ел.енергия, вода, топлоенергия	90 000,00 лв
Разходи за материали и консумативи	4 631,38 лв
Външни услуга (охрана, софтуерна работа, поддръжка на асансьор, зареждане на пожарогасители и др.)	29 526,06 лв
Тотал	1 149 358,28 лв

т.4 Други разходи (разходи за сметка на ИЕМПАМ; по договори с ФНИ, международни програми, Оперативна програма и други)

Разходи по ОП "РЧР" BG051PO001-3.3.06-0048, в т.ч.	130 564,63 лв
Разходи за материали и консумативи	959,31 лв
Разходи за командировки (в т.ч. в чужбина)	33 061,24 лв
Разходи за външни услуги	35 995,88 лв
Разходи за заплати и хонорари	21 681,37 лв
Осигуровки за заплати и хонорари	3 298,87 лв
Стипендии	23 040,00 лв
Основни средства	12 528,00 лв
Разходи по други договори в т.ч.	
Разходи за материали и консумативи	8 427,82 лв
Разходи за научно-изследователската дейност	32022,17
Разходи за текущ ремонт	781,6
Разходи за външни услуги	38 470,05 лв
Разходи за командировки (в т.ч. в чужбина)	5858,34
Разходи за глоби и неустойки	27,16
Ваучери за храна за служителите за м.декември 2013	6060
Банкови такси	737,37
Разходи за заплати и хонорари по договори	25000
Осигуровки за заплати и хонорари по договори	3118,43
Основни средства	1388,86
Разход за данък сгради и ТБО	9158,69
Тотал разходи по т.4	261 615,16 лв

9. СЪСТОЯНИЕ И ПРОБЛЕМИ В ИЗДАТЕЛСКАТА И ИНФОРМАЦИОННАТА ДЕЙНОСТ

9.1. Издателска дейност

ИЕМПАМ публикува чрез Академично издателство "Проф. Марин Дринов" поредицата "Акта морфология ет антропология" - единственото морфологично списание у нас. В нея се публикуват и статии на чуждестранни автори. Поредицата се издава на английски език, което дава широка възможност за разпространяването ѝ сред международната морфологична и антропологична общност. Редакционната колегия на поредицата включва изтъкнати чуждестранни учени, учени от МУ в София и страната и учени от ИЕМПАМ. През отчетната година започна събирането на материали за 20-та поредна книжка, която ще бъде посветена на 60-годишнината от създаването на

института. Предвижда се през 2014 година освен редовната 20-та книжка от поредицата да бъде издадена и 21-ва книжка с материали от Националната конференция “VI Морфологични дни“ и XI Националната конференция по антропология, два форума, които ще бъдат проведени през месец юни 2014 г.

През 2013 г. започна публикуването на два електронни сборника с материали от научни форуми, провеждани ежегодно от ИЕМПАМ – БАН. Това са сборниците “Proceedings of the workshop on experimental models and methods in biomedical research” и “Proceedings of the workshop on biological activity of metals, chemical compounds and natural products”. Двата сборника вече имат ISSN – номера. Публикуваните статии са на английски език, което улеснява разпространението им сред международната научна общност. Сборниците предоставят възможност на учени, докторанти, специалисти и студенти от страната и чужбина да публикуват получените от тях резултати. Редица от публикуваните материали вече са получили положителни отзиви и са предизвикали интерес сред международната научна общност.

9.2. Информационна дейност

Към края на 2013 г. библиотеката на ИЕМПАМ - БАН притежава 19 276 тома библиотечни единици на обща стойност 563 290 лв.

През годината са получени 5 тома книги и 103 тома периодични издания на обща стойност 6 360 лв.

Продължава участието на библиотеката в проекта НАБИС (Национална академична библиотечно-информационна система). В края на годината започна работа по ретроконверсия на списанията, получавани през годините. Обработени са 8 заглавия списания в 129 тома. Този процес ще приключи когато бъдат качени всички списания.

Всички читатели са пререгистрирани. Потенциалният брой на читателите е 124. Регистрираните читатели са 62. Ползваната литература през годината е 1 671 тома при 123 посещения.